

Marco Kunst

Gewist

Lemniscaat Rotterdam

Tekst © 2004 Marco Kunst
Kaart van Plijster © 2004 Peter-Paul Rauwerda
Omslag: Marc Suvaal, Lemniscaat
Nederlandse rechten Lemniscaat b.v., Vijverlaan 48,
3062 HL Rotterdam, 2013
ISBN 978 90 477 0567 3
Gewist verscheen eerder in 2004 bij uitgeverij Querido.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk- en bindwerk: Wilco, Amersfoort

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

INHOUD

DEEL I De belt 9

- De railreiniger 11
- Plijster 24
- Scharrelaars en een vloog 34
- In het Hangende Huis 56
- Het holoverslag 70
- Het vertrek 91
- Afscheid van de belt 105
- Bos 119
- Het ongeluk 138
- Belt Zuid 147
- De brief 162

DEEL II Naar de torens 177

- Hork 179
- Vliegen 194
- In de val 205
- Ondergronds 221
- Schelp 232
- De Ouden 245
- Afscheid van Schelp 258
- Horks vondst 267
- Bessen 280

DEEL III De Centrale Computer 291

Aankomst bij de torens 293

Het Memoarchief 307

Het Museum van de Mensheid 322

De memovergadering 337

Kop 359

Gesprek met de CC 371

Plijsters plan 384

Gewist 398

De stadsmuur 411

DEEL I
De belt

Sig werd wakker van een stem die uit de luidsprekers schetterde: 'Onderhoudsstation Alfa-7. Eindpunt lijn 34. Wagon L17 verzoekt u vriendelijk uit te stappen en dankt u voor uw medewerking.'

Sig knipperde met zijn ogen en keek om zich heen. Hij was de enige die nog in het metrotreinstel zat. Hij had zitten slapen, en zo zijn halte gemist.

'Lijn 34, wagon L17 verzoekt u vriendelijk en dringend uit te stappen en dankt u voor uw medewerking,' klonk de computerstem opnieuw.

Hij kwam overeind, schudde de slaap van zich af, liep naar de schuifdeuren en stapte uit de metrowagon het perron op. Er schuifelden en rolden allerlei onderhoudsmachines en schoonmaakrobots rond in het station, maar er was geen mens te zien. Mensen hadden hier niets te zoeken. Het was hier stil, koud en kaal. Er klonk niet eens muziek. Er zaten geen reclames of andere versieringen op de muren en er blies een kille wind, die een vreemde geur had. Heel anders dan op gewone metrostations. Hij hoorde hoe achter hem de metro waar hij net uitgestapt was zijn deuren sloot en zacht zoemend wegreed. Aarzelend keek hij om zich heen om te zien waar hij de metro terug kon nemen.

'Goedemiddag. Onderhoudsstation Alfa-7 verzoekt u vriendelijk naar perron 2 te gaan en daar de komst van lijn 34 richting B af te wachten.' Weer was het een computerstem die hem toesprak. De luidsprekers stonden te hard afgesteld. De stem bulderde door het station.

Slaperig liep Sig over het perron. Zoemend gleden de onderhoudsmachines soepel voor hem aan de kant, terwijl hij naar

een loopbrug of een tunneltje zocht om op het perron aan de overkant te komen. Hij was kwaad op zichzelf. Hoe kon het nou dat hij zo lang geslapen had?

Hij was gewoon op weg geweest van school naar huis. Met de metro, zoals iedere dag na school. De eerste zes stations reed hij altijd samen met Omeg en Tau. Daarna moest hij in zijn eentje nog acht haltes verder, tot station B 5 2.

Het laatste stuk van de rit was meestal saai. Met Tau kon je lachen, en Omeg was ook wel oké, maar alleen in de metro zitten was suf. Er was niks te zien, niks te doen en niks te beleven. Alleen maar fel licht, plastic kuipstoeltjes, slome achtergrondmuziek en voor zich uit starende mensen.

Een paar stations nadat Omeg en Tau waren uitgestapt was Sig dan ook in slaap gevallen vandaag. Dat gebeurde wel vaker. Bijna altijd werd hij op tijd weer wakker, vlak voor de halte waar hij eruit moest. Eén keer eerder had hij een paar haltes terug ontmoeten. Meer niet. Niets om je druk over te maken. Hij viel nu eenmaal makkelijk in slaap.

Maar deze keer was hij pas op het eindpunt van de lijn weer wakker geworden. Minstens dertig haltes verder dan hij eruit had ontmoeten. Hij had zeker anderhalf uur geslapen.

‘Onderhoudsstation Alfa-7 verzoekt u vriendelijk maar dringend naar perron 2 te gaan en daar de komst van lijn 3 4 richting B af te wachten.’

‘Ja, ja, rustig maar,’ mompelde Sig. Computers konden soms zo ontzettend zeuren. Hij zou uren later dan anders thuis komen. Hij probeerde naar huis te bellen, maar zijn polsmodule werkte hier niet. Dat was zeker omdat dit alleen een plek voor machines was. Of was dat prutsapparaat net nu kapot? Hij tikte met zijn vinger op het scherm. Het lichtte op. Er verscheen een oog op het scherm. Het oog keek hem even aan

en sloot zich daarna weer onverschillig: *niets aan de hand* betekende dat. Het schernmpje werd weer donker. Dan belde hij maar niet. Er zou toch niemand thuis zijn. Er was nooit iemand thuis.

Sig keek om zich heen. Nergens hingen bordjes met aanwijzingen of pijlen, zoals op een normaal station. Welke kant moest hij nou op?

‘Onderhoudsstation Alfa-7 verzoekt u dringend naar perron 2 te gaan en daar de komst van lijn 34 richting B af te wachten.’

Sig zuchtte diep, haalde zijn schouders op en luisterde of hij geen treinen hoorde aankomen. Hij hoorde niets, dus liet hij zich voorzichtig van het perron op het spoor zakken. Dan maar zo oversteken naar het andere perron. Hij wist wel dat het verboden was, maar hier zou toch niemand het zien, en hij had haast. Hij wilde naar huis.

Bijna direct werd hij opgeveegd door een railreiniger die geruisloos maar met hoge snelheid de bocht om kwam: een grote machine met een enorme schuivende schep aan de voorkant. Sig had ze zo vaak voorbij zien komen. De schep was vrijwel altijd leeg, op een paar snippers papier na, of een verdwaald plastic tasje en wat stofpluizen, en dat terwijl ze door honderden kilometers metrotunnel raasden. Railreinigers lieten het spoor altijd glanzend schoon achter en verspreidden zoete bloemengeuren door de metrostations.

Nu lag hij in de schep, terwijl de railreiniger op het donkere gat van de metrotunnel af reed. Hij probeerde overeind te komen, om vanaf de schep weer op het perron te springen, maar het was al te laat. De machine had de ingang van de tunnel bereikt en reed de duisternis in. Geschrokken, en bang dat hij zich in het donker aan iets zou stoten, liet Sig zich weer vallen. De machine begon nu pas echt vaart te maken. Blijkbaar remden railreinigers af als ze bij stations kwamen, en raceten ze als ze

eenmaal de perrons gepasseerd waren weer met veel grotere snelheid door de tunnels.

Steeds sneller ging het. Sig tastte in het donker om zich heen naar iets om zich aan vast te houden, maar de binnenkant van de schep was met glad plastic bekleed en bood geen enkel houvast. Koude lucht waaide in zijn gezicht en drukte hem tegen de achterwand. Hij voelde hoe de machine een paar flauwe bochten nam. De eerste paar seconden daalden ze nog dieper de aarde in, daarna stegen ze weer. De enige geluiden kwamen van het suizen van de wind en het gejaagde hijgen van zijn eigen ademhaling. De railreiniger zelf maakte bijna geen geluid.

Sig was bang. Zijn hart bonsde in zijn keel. Nooit eerder in zijn leven was hij bang geweest. Hij dacht er zelfs even aan dat hij wel eens in de recreatiezone in een achtbaan had gezeten die een stuk sneller was gegaan, en die veel scherper bochten had genomen. Maar nooit eerder was hij helemaal alleen in het aarde-donker op weg geweest naar een onbekende bestemming. Want wat Sig echt beangstigde was dat de machine niet naar het centrum van de Stad terugreed, maar er alsmaar verder vandaan ging. Terwijl het station waar hij was opgeschept al aan de rand van de Stad had gelegen.

Nog geen minuut later – al leek het uren te duren – begon de tunnel omhoog te leiden en Sig begon wat rustiger adem te halen. Hij stelde zich voor dat ze bij een of ander werkstation zouden uitkomen waar het apparaat stil zou houden. Daar zou hij uit kunnen stappen en naar huis kunnen bellen. En anders zou de railreiniger op den duur wel weer omkeren en door een andere tunnel terug de Stad in rijden. Hij zou dan op het eerste het beste station om hulp kunnen roepen naar de mensen op de perrons.

Maar het ging allemaal anders dan hij verwachtte. De railreiniger bleef wel stijgen en het leek ook of de machine afremde,

maar ze kwamen op een plek terecht waar Sig zelfs niet van had kunnen dromen.

Eerst begon het anders te ruiken. De geur leek op die van de lucht die uit de stortkoker in de flat opsteeg als je er iets in gooide, maar deze geur was sterker en de lucht was kouder. Toen begon het te schemeren in de tunnel. Er was nu net genoeg licht om de wanden van de tunnel voorbij te zien trekken. De wanden waren niet meer met glad, glanzend plastic bekleed, zoals overal in de Stad, maar de tunnel was hier ruw uitgehakt in de rotsen. Na een flauwe bocht zag Sig in de verte daglicht. Al was het een klein lichtpuntje, toch was het zo fel dat hij met zijn ogen moest knippen.

Ze bleven stijgen en de rotsen maakten weer plaats voor gladde wanden waar het licht zachtjes langs streek. En ten slotte reden ze de tunnel uit. Sig geloofde zijn ogen niet. Hij was niet meer in de Stad! Die laatste gladde wand moest de stadsmuur zelf geweest zijn.

Sig was nooit buiten de Stad geweest. Niemand ging ooit de Stad uit, of dácht daar zelfs maar over. De Stad was zo groot dat iedereen er zijn hele leven doorbracht zonder zich ook maar een moment te vervelen. Sig had op school nooit iets geleerd over de wereld achter de muur. Iedereen kende de stadsmuur, maar niemand dacht na over wat daarachter zou zijn.

De Stad was een wereld op zichzelf en iedereen was daar tevreden mee. Ze vormde de Eeuwige Kringloop: één groot geheel waarin alles een vaste, eigen plaats had.

De Stad en de Kringloop zouden voor altijd blijven bestaan, zonder ook maar iets uit de buitenwereld nodig te hebben. Omringd door muren die kilometers hoger waren dan de hoogste gebouwen vergat je eenvoudig dat er ergens anders nóg iets kon zijn. De stadsmuren en het glinsterende krachtveld boven de Stad hadden Sig altijd een gevoel van veiligheid gegeven.

Over de wereld buiten de muren werd niet gesproken. Nooit.

En nu had de Stad hem ineens uitgespuugd, hij was naar buiten geblazen door een piepklein gaatje in de muur, samen met een paar stofpluisjes en een leeg limonadeflesje.

Sig kon dan ook absoluut niet bevatten wat hij zag. De rails liepen in een rechte lijn verder zover hij kon zien, hoog boven de grond, misschien wel veertig meter, en hij zag verder alleen maar afval. Ze reden boven een onafzienbaar afvalgebergte dat zich naar alle kanten uitstreckte. Hoe ver Sig ook keek, het enige wat hij zag was stinkend vuilnis. Rotzooi, bergen puin, afgedankte meubels, brokstukken van enorme machines. Achter hem moesten de stadsmuren hoog oprijzen, maar de railreiniger benam hem het uitzicht die kant op.

Boven de afvalbergen vlogen krijsende vreemde wezens rond. De meeste waren wit met grijs, met harde, puntige, gele bekken en grote vleugels. Sommige waren iets kleiner, en zwart. Ze doken vanaf grote hoogte de afvalbergen in en stegen klapwiekend weer op met hun buit, terwijl andere hen aanvielen. Sig kende alleen mensen, weefselkweek, planten en robots. Hij vond de vliegwezens angstaanjagend. Gelukkig waren ze niet erg groot en leken ze zich niets van hem of de railreiniger aan te trekken.

De stank van het vuil hing als een natte wolk boven het afval en sloeg in golven in Sigs gezicht. Hij drukte zich tegen de achterwand van de afvalschip en bleef verlamd toe zitten kijken. Hij kón ook niet anders, want de railreiniger raasde maar voort. De afvalhopen regen zich eindeloos aaneen tot hoge heuvelruggen en hele bergketens.

Twee keer zag Sig in de verte een soort onderhoudsploeg aan het werk. Hij schreeuwde en zwaaide naar ze, maar er kwam geen reactie. Het waren onbemande machines die doof hun weg door het afval zochten. Honderden vliegende wezens zwermden in hun kielzog.

Sig weigerde te geloven wat hij zag, hij kon het bovendien

niet bevatten. Alles op school en alles in de Stad had in het teken van de Kringloop gestaan. De Kringloop van de Stad: van dode stof naar leven, naar groeien en maken, en dan, na een plezierig en nuttig leven, weer terug de Kringloop in. Alles vormde een eeuwig geheel, dat was de zin ervan en dat was de reden om inwoner van de Stad te willen zijn. Als de Kringloop niet doorbroken werd zou het leven eeuwig voortduren. Zo leerden Sig en zijn klasgenoten op school. De Regels van Cyclus dreunden door Sigs hoofd:

De Stad is de eeuwige Kringloop.

De Kringloop is een machine.

Iedere burger en ieder ding is deel van de Kringloop.

Iedere burger en ieder ding is deel van de machine.

De CC is de hoeder van de machine.

Iedere burger is noodzakelijk zolang hij nuttig is.

Iedere burger is nuttig zolang hij gelukkig is.

Het doel van de Stad is het eeuwig geluk van de burgers.

Geluk is niet meer dan het gevoel van geluk.

De Kringloop is geluk.

De Stad is eeuwig geluk.

De CC is de hoeder van het geluk...

Het was alsof Sig door het opzeggen van de Regels een muur wilde vormen tussen hem en wat hij zag, tussen hem en de eindeloze zee van afval. Brokken beton, rottend eten, flarden plastic, flessen, bouwafval, oud papier – alles dwars door elkaar, verwaaiend en klapperend in de harde wind. Hij wendde zijn ogen af, maar het hielp niet. Hij bleef het vuilnis ruiken. Vurig hoopte hij dat de railreiniger zou omkeren en terugrijden naar de Stad, zodat hij zou kunnen vergeten wat hij had meegemaakt.

Even plotseling en ruw als het ritje met de railreiniger begonnen was, liep het af. Ze bereikten de laatste afvalberg en de machine remde. De afvalschip bewoog met een enorme zwaai opzij en Sig, het limonadeflesje en de paar pluusjes die de schep onderweg had verzameld werden met een wijde boog weggeslingerd, hoog door de lucht. Sig dook in elkaar, beschermde zijn hoofd tussen zijn armen en wachtte op de klap waarmee hij de grond zou raken. Een klap die hij niet zou overleven, dat kon haast niet anders vanaf deze hoogte.

Het leek eindeloos te duren voor hij neerkwam. Sneller en sneller viel hij naar beneden. De wind suisde om zijn oren. Maar hij had geluk. Veel geluk. Een enorme berg plastic lappen en ander inpakmateriaal brak zijn val. Hotsend en botsend gleed hij langs de helling van vuil omlaag, zich hier en daar stotend aan iets hards, om en om rollend, tot hij aan de voet van de berg tot stilstand kwam.

Versuft en bang bleef hij liggen. Hij zag hoe de railreiniger weer optrok en onverschillig verder reed. Niet terug naar de Stad, maar een kale, rotsige vlakte op waar behalve de rails geen spoor van menselijke beschaving te zien was. Sig bleef ineenge-doken liggen in de ongemakkelijke houding waarin hij was neergekomen, en keek de machine na. Het was alsof het laatste wat hem met thuis verbond met grote vaart uit het zicht verdween.

Alle kracht stroomde uit hem weg. De rit vanaf het eindpunt van de metro had nauwelijks een halfuur geduurd, maar hij had het gevoel of hij al dagen onderweg was, alsof hij meer van de wereld had gezien dan alle voorgaande jaren van zijn leven bij elkaar, en vervolgens was afgedankt. Hij was uitgespuugd door de Stad, als een vuilniszak of een oude schoen. Alsof hij dood was en vergeten, geen deel meer van de Kringloop. De Kringloop die bovendien vast een leugen was, want waar kwam anders al dat afval vandaan?

Eén ding was zeker: hij moest hier zo snel mogelijk weg.

Maar zonder hulp zou dat niet lukken, daarvoor was hij veel te ver van de Stad vandaan. Sig sloot verward zijn ogen, vastbesloten ze niet meer te openen tot hij gevonden werd, tot een onderhoudsploeg hem kwam redden.

Of totdat hij wakker zou worden. Zijn hart sprong op bij die gedachte en hij klampte zich eraan vast. Dát moest het zijn. Dit was een boze droom, en verder niets. Iemand, Omeg of Tau of een of andere ellendeling op school, had natuurlijk stiekem een droomchip in zijn lunch verstopt, een slecht geprogrammeerde of kapotte droomchip, een veel en veel te sterke. Opeens wist hij het zeker. Hij zat gewoon in de metro en als hij zijn ogen écht open zou doen en de droom van zich af zou schudden, zou alles weer normaal zijn. Misschien zou hij zelfs op tijd wakker zijn om bij de goede halte uit te stappen.

Opgelucht haalde hij diep adem, zijn ogen nog even gesloten. Toen concentreerde hij zich, en hij meende de zitting van de metrostoel alweer te voelen. Gewoon wachten tot de chip uitgewerkt was. Hij zou hem te pakken krijgen, wie het ook was die dit gedaan had.

Maar hoe hard hij het ook probeerde weg te denken, Sig bleef het naargeestige geklapper en geritsel van plastic en papier horen en hij voelde de koude rotsen onder het plastic in zijn zij steken. Zijn hele lichaam voelde gekneusd aan door de val van zo-even. De herinnering aan de metrostoel vervloog. Hij kneep zijn ogen nog stijver dicht en knipperde toen heel even, maar zelfs dat was lang genoeg om te zien dat hij zich nog steeds onder aan een afvalberg bevond. Hij dook verder in elkaar en wenste dat hij thuis was, of op school, of waar dan ook in de Stad. Of desnoods dood, weer opgenomen in de Kringloop. Als hij h́ier maar niet meer hoefde te zijn.

Nadat hij een paar minuten zo had gelegen begon zijn polsmodule te piepen. Sig opende opgelucht zijn ogen en ging rechtop

zitten met een brede grijns op zijn gezicht. Hoe had hij zijn telefoon kunnen vergeten? Zo simpel was het dus allemaal. Hij streek zijn haar weg voor zijn ogen. Zijn gebed om hulp was verhoord. Hij was dan wel echt tussen de rommel terechtgekomen en ook zijn blauwe plekken zouden wel echt zijn, maar ze belden nu al om hem op te sporen.

Waarschijnlijk waren ze binnen een paar minuten bij hem om hem te redden. Als hij weer thuis was zou hij heel lang en heel warm douchen om het vuil en de kou kwijt te raken, en dan iets heel lekkers gaan eten, en dan... Hij tikte losjes tegen het schermpje en haalde opgelucht adem.

Een vriendelijke computerstem doorbrak de stilte. 'U bevindt zich in verboden gebied Omega 76. Op deze overtreding volgt Sanctie 2-f: volledige historische uitwissing. Uw identiteit wordt bij dezen gewist, zowel in deze unit als elders in de Kringloop. Al uw bezittingen, inclusief uw lichaam, zullen hernieuwd in de Kringloop worden opgenomen en iedere herinnering aan uw bestaan in mens en machine wordt gewist. U dient zich te begeven naar het dichtstbijzijnde kringlooppunt, alwaar u zult worden opgeheven. De Stad dankt u vriendelijk voor uw medewerking.'

Een klein piepje gaf het einde van de boodschap aan.

Het was weer stil. Het oog op het schermpje van de telefoon knipoogde een laatste keer en daarna werd het scherm zwart. En het bleef zwart toen Sig er vertwijfeld op tikte. Dit was niet bepaald wat hij verwacht had. Integendeel.

Dus hij was nu eigenlijk dood, bedacht Sig met afgrijzen. Dood en vergeten. In zekere zin had hij zelfs nooit bestaan. Iedere herinnering aan hem en zijn bestaan was uitgewist. Bij iedereen. Alleen zijn lichaam moest nog terugkeren naar het kringlooppunt om weer in de Cyclus te worden opgenomen. Zelfs zijn ouders zouden zich niet herinneren dat hij ooit bestaan had.

Toen hij op school leerde wat Sanctie 2-f inhield, had hij het een rechtvaardige straf gevonden. Het was goed dat misdadigers weer in de Kringloop werden opgenomen, zodat hun grondstoffen weer voor nuttige zaken konden worden gebruikt. En waarom zouden de vrienden en familie van een misdadiger moeten lijden onder de herinneringen aan een mislukte persoon? Dat soort herinneringen kon maar beter uitgewist worden.

Bovendien hadden ze geleerd dat Sanctie 2-f bijna nooit werd toegepast, misschien één of twee keer per eeuw. Er waren bijna geen misdadigers meer, de Centrale Computer zorgde er wel voor dat er alleen goed geprogrammeerde kinderen geboren werden.

Maar nu was Sig er ineens een stuk minder zeker van of hij Sanctie 2-f nog wel zo goed vond. En het lukte hem ook niet om zichzelf als een misdadiger te zien. Oké, hij had via de rails het spoor willen oversteken, en dat was inderdaad verboden, maar andere kinderen deden dat ook wel eens en hij had nooit gehoord dat daar ongelukken bij waren gebeurd.

Of waren degenen bij wie het mis was gegaan net als hij uitgewist? Waren er wel vaker mensen verdwenen, maar kon hij zich die simpelweg niet herinneren omdat de Centrale Computer ze uit zijn geheugen gewist had? Zwierven er hier op de vuilnisbelt anderen rond wie hetzelfde overkomen was?

Voorlopig kon het Sig allemaal niets meer schelen. Hij was bang en moe en hij had het koud. Bovendien kon de CC, de Centrale Computer, ieder moment zijn geheugen wissen, en dan zou hij zelf ook niet meer weten wie hij was. Sig zocht een iets comfortabeler plek op de plastic krullen en besloot daar het moment af te wachten waarop hij zou worden uitgewist.

Hij trok een lap plastic die er vrij schoon uitzag naar zich toe en wikkelde zichzelf erin, zo goed en zo kwaad als dat ging. De lap zou hem beschermen tegen de flakkerende wind, en bovendien zou hij minder opvallen – voor wie of wat hij zich zou moe-